

Куля В. С.,

здобувач вищої освіти

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-2781-3974>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ УСІХ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ НА СТАДІЇ ПІДГОТОВКИ СПРАВИ ДО СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Анотація. У даній статті ґрунтовно проаналізовано особливості реалізації основоположного принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом на стадії підготовки справи до судового розгляду. Досліджено основні положення принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу, поняття суті стадій адміністративного процесу, трансформацію цього принципу зі статичної основи, котра що закладається при відкритті провадження, у динамічну фазу практичного забезпечення прав сторін.

Розкрито теоретико-правові засади підготовчого етапу в адміністративному судочинстві, зокрема проведено чітке розмежування між поняттями «стадія підготовки справи» та «підготовче провадження». Визначено роль та функції судді на цьому етапі, що полягають у остаточному визначенні предмета спору, складу учасників та повноти доказової бази. Особливу увагу приділено взаємозв'язку принципу активної ролі суду та принципу рівності, де ініціативність суду у витребуванні доказів розглядається не як порушення паритету, а як необхідний інструмент подолання інформаційної асиметрії та досягнення матеріальної справедливості.

За результатами аналізу актуальної судової практики виявлено гострі проблеми реалізації принципу рівності, в тому числі в умовах воєнного стану, зокрема: негативний вплив «фільтрів малозначності»; перетворення спрощеного провадження на «процесуальну пастку», що обмежує можливості очного змагання та призводить до порушення строків розгляду. Висвітлено випадки процесуальних зловживань та недоліки механізму процесуального примусу за невиконання вимог суду про витребування доказів.

На основі дослідження зроблено висновок про необхідність переходу від формального до матеріального розуміння рівності на стадії підготовки справи. Запропоновано конкретні шляхи вдосконалення КАС України, включаючи: доповнення частини 5 статті 257 щодо чіткої регламентації переходу від спрощеного до загального провадження та поставленню чітких строків для таких дій з метою уникнення зловживань; а також внесення змін до статті 149 щодо запровадження права учасників на апеляційне оскарження ухвали суду про відмову у стягненні штрафу за невиконання вимог про надання доказів, що забезпечить реальну рівність у засобах впливу на недобросовісну сторону.

Ключові слова: принципи адміністративного процесу, принцип рівності, принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, стадії адміністративного судочинства, стадія підготовки справи до судового розгляду.

Постановка проблеми. Актуальність даного дослідження обумовлена відсутністю доктрини чи аналітики особливостей реалізації принципу рівності адміністративного процесу перед законом і судом, в тому на стадії підготовки справи до судового розгляду. Під час підготовчого провадження має здійснюватись остаточне визначення з предметом спору, характером спірних правовідносин, позовними вимогами, складом учасників справи, поданням інших заяв по суті справи, відводами, обсягу обставин справи для встановлення та збиранням доказів, а також визначення порядку розгляду справи та вчинення інших дій для законного розгляду справи по суті. На стадії підготовчого судового розгляду у адміністративному процесі мають бути дотримані рівні умови щодо реалізації прав учасників на подачу заяв по суті справи чи пояснень, заявлених відводів, а також залучення доказів, особливо адміністративний суд має право з власної ініціативи залучати інших учасників судового розгляду з метою дотримання їх прав, відповідної обізнаності останніх про розгляд такої справи. Також суду надається право самостійно і витребувати докази, які на його думку необхідні для повного і всебічного розгляду справи. Всі ці дії мають бути реалізовані крізь наявну чітку правову регламентацію глави 3 розділу II КАСУ, завдання та принципи адміністративного судочинства, особливо з врахуванням обов'язку дотримання принципу рівності, оскільки порушення таких можу бути підставою для скасування рішення суду. Оскільки судовий процес є поетапним, основи рівності повинні бути закладені на самому першому етапі – відкритті провадження і надалі дотримані та забезпечені при підготовчому етапі. На цій стадії «фундамент», закладений при відкритті провадження, починає реалізовуватися через конкретні процесуальні дії.

Характеристика досліджуваного принципу на етапі підготовки справи до судового розгляду, особливостей реалізації даного принципу в контексті порядку протікання підготовчого судового розгляду несе в собі теоретичне та практичне значення для окреслення проблематики порушення даного принципу досягнення «ідеальної рівності» у забезпеченні судом можливості реалізовувати свої права та відповідних засобах реалізації останніх, тощо.

Мета статті. Основною метою дослідження є аналіз особливостей реалізації принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом на стадії підготовки справи до судового розгляду.

Стан опрацювання проблематики. В доктрині практично не досліджується питання специфіки реалізації принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед зако-

ном і судом на етапі підготовки справи до судового розгляду. Більшість наявних досліджень висвітлюють конституційний або загально-процесуальний принципи рівності перед законом і судом: Л.Д. Воеводін, Л.О. Красавчиков, І.В. Михайловський, І.Л. Петрухін, І.Є. Фарбер, Г.І., М.Є. Шумила та ін. В результаті ґрунтовного аналізу перерахованих досліджень, та судової практики, з застосуванням методів системного аналізу та синтезу можливе досягнення мети дослідження.

Виклад основного матеріалу. Принцип рівності перед законом і судом у сфері адміністративного судочинства несе в собі ієрархічну спадковість правових принципів: від загальнофілософської концепції верховенства права та конституційних гарантій до їх конкретизації у нормах процесуального права. Стаття 8 КАС України закріплює, що «усі учасники судового процесу є рівними перед законом і судом. Не може бути привілеїв чи обмежень прав учасників судового процесу за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [1, ст. 8]. Оскільки сфера публічних відносин в апriorі передбачає владне домінування держави, закріплення принципу рівності у статті 8 КАС України виступає ключовим інструментом нівелювання цього фактичного дисбалансу, гарантуючи, що перед законом і судом і приватна особа, і суб'єкт владних повноважень мають однакову правову вагу. В адміністративному процесі рівність є не формальною тотожністю статусів, а рівністю можливостей. Це фундаментальне положення обґрунтовує необхідність активної підтримки судом «слабшої сторони» (позивача) задля досягнення справжньої процесуальної справедливості, що відповідає сучасним європейським стандартам правосуддя. У контексті стадії підготовки справи до судового розгляду рівність проявляється через надання учасникам рівних можливостей для висловлення своєї правової позиції через подання заяв по суті справи (відзиву, відповіді на відзив та заперечення), встановлення судом паритетних і розумних строків для подання доказів, також рівного права на участь у вирішенні питань, передбачених статтями 173 та 180 КАС України, зокрема, але не обмежено щодо визначення складу учасників, призначення експертиз, вилучення додаткових доказів та встановлення порядку судового розгляду, що в сукупності гарантує недопущення процесуальних переваг жодної зі сторін.

По-перше, вважаємо, що підготовче провадження та стадія підготовки справи до судового розгляду є хоч і схожими, але не тотожними. «Стадія підготовки справи до судового розгляду» є більш ширшим поняттям, аніж «підготовче провадження», оскільки навіть якщо справа розглядається за правилами спрощеного провадження в порядку письмового провадження, суд все одно здійснює дії з підготовки: встановлює строки для відзиву, відповіді на відзив, витребує докази, ознайомлює сторони з матеріалами та вирішує інші питання передбачені статтею 173 КАСУ. Тобто, етап підготовки як часовий проміжок та сукупність дій є завжди. Фактично, підготовче провадження – це спеціальний процесуальний інститут, передбачений главою 3 розділу II КАС України (ст. 173–183). Воно є обов'язковим лише для справ, що розглядаються за правилами загального позовного провадження та має чітко визначені законом формальні межі: воно починається з відкриття провадження і завершується підготовчим засіданням (або закінченням строку підготовки).

Тому, стадію підготовки справи до судового розгляду можна розглядати в аспекті загального провадження (де рівність реалізується через підготовче засідання, очне змагання сторін) та спрощене провадження (де рівність реалізується через обмін заявами по суті справи, певну «письмову рівність» без проведення судових засідань, а у випадку виклику сторін – суд заслуховує їх пояснення).

Питання порядку розгляду за правилами загального чи спрощеного провадження, та спрощеного з викликом сторін чи без, строків подання заяв по суті справи згідно ч. 9 ст. 171 КАСУ мали б вирішуватись при прийнятті справи до розгляду та відкритті провадження і зазначатись у відповідній ухвалі суду.

Згідно зі ст. 12 та ст. 257 КАС України, суддя при відкритті провадження самостійно вирішує, чи є справа малозначною. Це рішення є ключовим, оскільки воно практично автоматично спрямовує справу у спрощене позовне провадження, а це породжує певні правові наслідки. Суддя має широку дискрецію визначати складність справи. Якщо суддя помилково визнає складну справу малозначною, сторони позбавляються підготовчого засідання та подальшого судового розгляду в засіданнях, що обмежує їхні можливості для очного змагання та детального розкриття аргументів. Учасники «складних» справ мають право на перегляд рішення у Верховному суді, тоді як учасники «малозначних» за загальним правилом – ні. Це створює певну ієрархію справ, де рівність перед судом залежить від ціни позову або категорії спору. Відсутність чітких стандартів «складності» призводить до того, що аналогічні справи в різних судах розглядаються за різними процедурами. Також, прискорення, яке мало б бути за допомогою спрощеного провадження навпаки призводить до затягування процесу. Якби справа розглядалась в загальному позовному провадженні, то на практиці вона могла б дійти до рішення по суті за 3-5 засідань з інтервалами в два тижні-місяць, а спрощене провадження дозволяє судді відкласти справу «в довгий ящик» і винести рішення за 4-12 місяців, в порушення процесуальних строків. Дуже гостро така ситуація проявляється і з військовослужбовцями. Наприклад, для військовослужбовця, який перебуває на фронті, письмова форма спрощеного провадження може бути перешкодою (складність комунікації з адвокатом, неможливість вчасно отримати відзив чи подати відповідь на відзив, ознайомитись з матеріалами справи). Окрім того, справи щодо грошового забезпечення або дисциплінарних стягнень часто розглядають у спрощеному провадженні без виклику сторін, хоча в таких справах військовослужбовці бажали б дати свої пояснення усно (наприклад, не рідко при проведенні службового розслідування в військовослужбовців не відбираються пояснення), а отже, принцип рівності порушується як на досудовому, так і на судовому етапі. У такому разі перехід до загального провадження чи спрощеного провадження з повідомлення (викликом) учасників є єдиним способом забезпечити реальну рівність. Здебільшого така позиція пояснюється воєнним станом і обов'язком військовослужбовця виконувати обов'язки по службі, аніж їхати на судові засідання за повісткою в судові засідання, втім є сумніви що баланс суспільного інтересу та інтересу окремої особи тут не порушується на користь держави, тим паче коли оскаржуються діяння суб'єкта владних повноважень.

На думку Ю.А. Дрохіна, «в адміністративному судочинстві матеріальний еквівалент можна вважати похідним критерієм, тоді як основним критерієм доцільно визнати суспільну значущість відносин, із яких виник спір» [2]. Вчений вважає, що

«саме виходячи із такого підходу, наприклад, виборчі спори (навіть ті, що стосуються внесення до списку єдиного виборця або виключення його зі списку) не можуть вважатися малозначними справами, враховуючи рівень суспільної напруги, яка супроводжує виборчий процес. Основоположним питанням при віднесенні справи до малозначної є суспільний запит на публічність процесу. Такий підхід зумовлено тим, що кожен має право знати, що загрожує його безпеці, правам і свободам, які заходи спрямовані та вживаються для їх забезпечення. Ступінь резонансності справи у публічних відносинах завжди вищий за приватноправові, тому, виходячи із потреби забезпечення прозорості діяльності органів влади як судової, так і виконавчої гілки, малозначних справ у адміністративному процесі відчутно менше порівняно з іншими юрисдикціями» [2]. Позиція Ю.А. Дрохіна є досі актуальною у контексті виявлених нами проблем практичної реалізації принципу рівності. Твердження про те, що суспільний запит на публічність є основою для визначення складності справи, прямо корелюється з нашою тезою про неприпустимість формального підходу до справ військовослужбовців. Якщо спір стосується дисциплінарної відповідальності, грошового забезпечення чи інших порушених прав воїна, його значущість виходить далеко за межі суми позову чи складності справи, оскільки торкається гідності захисника та правової безпеки держави в цілому. Проте, на момент написання статті, через велику кількість справ що надходять до судів, судді надають перевагу спрощеному провадженню, і це часто стає «процесуальною пасткою», де за зовнішньою легкістю приховується затягування розгляду на місяці та позбавлення особи права бути почутою.

Отже, процесуальні фільтри малозначності не повинні перетворюватися на інструмент обмеження доступу до правосуддя. Принцип рівності вимагає, щоб на стадії підготовки суддя оцінював не лише ціну позову, а й фактичну спроможність сторін реалізувати свої права у спрощеному форматі без підготовчого засідання.

Додатково зазначимо, що у п.4 ст. 177 КАСУ зазначено, що суд може повернутись до розгляду справи за правилами загального позовного провадження у випадку пред'явлення зустрічного позову, також ч. 5 ст. 257 КАСУ визначає, що «суд має відмовити у розгляді справи за правилами спрощеного позовного провадження або постановити ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження, якщо після прийняття судом до розгляду заяви позивача про збільшення розміру позовних вимог або зміну предмета позову справа підпадає під дію частини четвертої цієї статті» [1, ст. 257], інші випадки не передбачені законодавством. Проте, з огляду на відсутність прямої заборони переходу зі спрощеного позовного провадження до розгляду справи за правилами загального позовного провадження, суди доволі часто постановляють ухвали про такий перехід, наприклад, ухвалою Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 12.08.2025 року по справі №160/17200/25 [3], посилаючись на необхідність забезпечення всебічного та об'єктивного вирішення справи суд саме здійснив такий перехід. Отже, на думку автора, такий перехід може відбуватись з ініціативи суду з огляду на характер спірних правовідносин (справа виявилась складною та не малозначною), або якщо предмет доказування вимагає проведення підготовчого засідання (наприклад, потрібно витребувати великий масив документів, призначити експертизу, яку неможливо було передбачити раніше, або ви-

кликати багатьох свідків). Також причиною може слугувати відповідне клопотання учасника чи зміна предмету або підстав позову. Доволі часто такий механізм використовується суддями з метою «прикриття» пропуску судом строків, встановлених статтею 258 КАСУ, наприклад через 6 місяців після відкриття спрощеного провадження Львівський окружний адміністративний суд, за наявності всіх заяв по суті справи ухвалою від 23.02.2024 по справі №380/18340/23 прийняв рішення перейти до розгляду справи за правилами загального позовного провадження [4]. Також заявлення клопотань стороною і підтримка їх судом з пропуском процесуальних строків зустрічається з метою затягування розгляду справ. Такі зловживання правом сторонами чи судом порушують право інших сторін на доступ до суду, та й відповідно принцип рівності усіх учасників перед законом і судом. З врахуванням викладеного ми вважаємо, що доцільно доповнити ч. 5 ст. 257 КАСУ новим абзацом: «Суд також, не пізніше строків встановлених у ч. 1 ст. 258 КАСУ, може постановити ухвалу про перехід до розгляду справи за правилами загального позовного провадження після відкриття справи за правилами спрощеного позовного провадження, якщо буде встановлено, що з огляду на характер спірних правовідносин (справа виявилась складною та не підпадає під критерій малозначних справ) справа підлягає розгляду у загальному позовному провадженні, або якщо предмет доказування вимагає проведення підготовчого засідання, чи суд помилково відкрив спрощене позовне провадження» [1, ст. 258].

Наступним елементом, який варто розглянути є підготовче судове засідання. Поділяємо позицію О.І. Лавренової, яка стверджує, що «від ефективності проведення підготовчого засідання багато в чому залежить подальший розгляд адміністративної справи» та встановлює, «що всі дії суду у підготовчому засіданні можна поділити на: 1) дії, що спрямовані на відкриття підготовчого засідання; 2) дії, що спрямовані на припинення спору шляхом відмови від позову або його визнання відповідачем чи примирення сторін; 3) дії, що спрямовані на визначення складу учасників справи; 4) дії, що стосуються доказів та доказування; 5) інші дії, необхідні для забезпечення правильного і своєчасного розгляду справи по суті» [5, с. 134-136]. Запропонована класифікація підтверджує, що підготовче засідання є не лише інструментом організації процесу, а й головним майданчиком для реалізації «рівності зброї» (правових засобів реалізації своїх прав). Відсутність належної уваги суду до будь-якої з перелічених груп дій, можливості їх застосування і фактичного застосування на стадії підготовки неминуче призведе до перекосу процесуального балансу на користь однієї зі сторін під час винесення остаточного рішення. При тому, є важливим для суду саме недопущення формальних судових засідань, постійного відкладення у зв'язку з неявкою сторони, адже затягування однією стороною і допущення такого судом призводить до порушення принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом.

Окремо доцільно наголосити на взаємозв'язку принципу активної ролі суду та принципу рівності. У цивільному чи господарському процесі панує «формальна рівність» (суд – пасивний арбітр), а в адміністративному – «матеріальна рівність», яка досягається саме через активну роль суду. В адміністративному спорі сили сторін апіорі нерівні: за державним органом стоять ресурси, владні повноваження та архіви документів, а за громадянином – часто лише переконання у своїй правоті. Активна

роль суду закріплена в ч. 4 ст. 9 КАСУ не порушує рівність, а навпаки – є єдиним способом її фактичного досягнення. Суд «доозброює» слабшу сторону, щоб вона могла на рівних протистояти суб'єкту владних повноважень. Наприклад, якщо позивач через юридичну необізнаність неправильно сформулював вимогу (просить «визнати дії протиправними» замість «визнати протиправним та скасувати наказ»), активний суд на стадії підготовки може вказати на необхідність уточнення вимог шляхом постановлення ухвали про залишення позову без руху, або вийти за їх межі, щоб захист права був реальним. Ч. 2 ст. 77 КАСУ передбачає, «в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача» [1, ст. 77], тобто закон встановлює умовну презумпцію винуватості суб'єкта владних повноважень (він має довести правомірність рішення), але позивач все одно повинен обґрунтувати свої доводи відповідно до ч. 1 ст. 77 КАСУ. У випадку, якщо «учасник справи, у разі неможливості самостійно надати докази, вправі подати клопотання про витребування доказів судом» [1, ст. 78], а також ч. 4 ст. 9 КАСУ передбачає, що для з'ясування всіх обставин у справі суд може вчинити визначені законом заходи, в тому числі для виявлення та витребування доказів з власної ініціативи. Тут активність суду нівелює інформаційну асиметрію між учасниками. Рівність реалізується не через «однакові обов'язки», а через те, що суд бере на себе тягар пошуку істини, не тільки якщо одна зі сторін об'єктивно не може цього зробити, а й самостійно для повного та всебічного з'ясування всіх обставин у справі. Отже, принцип активної ролі суду на стадії підготовки справи виступає гарантом реальності принципу рівності. В адміністративному судочинстві ці принципи не суперечать, а взаємодоповнюють один одного: активність суду є процесуальною технологією, яка дозволяє трансформувати формальну рівність сторін у матеріальну справедливість. Особливо гостро цей взаємозв'язок відчувається у справах, де відповідачем є силові чи «закриті» структури (ТЦК та СП, військові частини, Міноборони), доступ до документів яких для позивача фактично обмежений, і тут без активної ролі суду на стадії підготовки про «рівність сторін» годі й говорити. Наприклад, ухвалою від 06.08.2025 року у справі №380/9496/25 Львівського окружного адміністративного суду, суд самостійно витребував деякі документи пов'язані з мобілізацією позивача, оскільки побачив що їх немає у справі [6], а вже 12.10.2025, після виявлення невідповідності у отриманих на дану ухвалу доказів з тими доказами на які посилається позивач, суд витребував за клопотанням і решту необхідних для з'ясування обставин по суті справи [7]. Отже, активна роль суду на стадії підготовки виступає ключовим механізмом нівелювання фактичного дисбалансу сил між позивачем та владно-повноважними органами, перетворюючи декларативну рівність на реальний механізм матеріальної справедливості. Наведені приклади підтверджують, що саме через судові витребування доказів долається інформаційна асиметрія, забезпечуючи справжню, а не формальну рівність учасників процесу.

На фоні зазначеного постає актуальним питання процесуальної відповідальності сторони за ненадання доказів до суду на вимогу ухвали суду про витребування доказів, або неповідомлення суду про неможливість подати такі докази. Одним із механізмів процесуального примусу є штраф, відповідно до ч. 1 ст. 149 КАСУ, може бути у сумі від 0,3 до 3 розмірів прожитко-

вого мінімуму для працездатних осіб, а випадку систематичного, повторного порушення чи зловживання – від 1 до 10 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб згідно ч. 2 даної статті. Проте, ключовим словом у статті 149 КАСУ є те, що суд «може», тобто суду надається така дискреція у використанні такого засобу процесуального примусу. Окремо ч. 4 даної статті передбачає, що «ухвалу про стягнення штрафу може бути оскаржено в апеляційному порядку до суду вищої інстанції» [1, ст. 149], втім упускається момент щодо неможливості оскарження ухвали про відмову у стягненні штрафу. Це є беззаперечне порушення принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом та наявна невідповідність статті 24 Конституції України. Оскільки суди практично не застосовують можливість накладення штрафу в випадках, коли це варто було, вважаємо, що доцільно згадувану статтю доповнити нормою щодо змоги учасника ініціювати перед судом питання про застосування заходів процесуального примусу, а у випадку відмови – подавати апеляційні скарги. Таке питання могло би бути вирішено законодавцем самостійно або за рішенням Конституційного Суду України за аналогією до ситуації з частиною 6 статті 383 КАСУ, коли відсутність нормативного закріплення змоги апеляційного оскарження ухвали суду призвело до постановлення рішення Конституційного Суду України від 01.03.2023 року № 2-р(П)/2023 у справі № 3-27/2022(54/22) та змін до КАСУ у 2024 році [8].

І.О. Картузова стверджує, «що підготовче провадження є обов'язковою стадією розгляду кожної адміністративної справи. Здійснення підготовчого провадження судом тягне за собою певні правові наслідки. Ці наслідки відбиваються в одній з ухвал, що можуть бути прийняті судом у ході підготовчого провадження» [9, с. 276] та виділяє наступні наслідки: постановлення ухвали про залишення позовної заяви без розгляду, зупинити провадження у справі, закрити провадження у справі, винести ухвалу про завершення підготовчого провадження і призначення справи до судового розгляду [9, с. 276–278]. Далі підкреслює що «суд повинен проінформувати всіх заінтересованих осіб про наслідки підготовчого провадження. Для цього копія судового рішення, в якому відбиваються обставини, за яких закінчилося підготовче провадження, надсилаються особам, які беруть участь у справі. Винятком є випадок, коли судовий розгляд справи починається в той самий день, що й попереднє судове засідання» [9, с. 278]. Вважаємо, що саме таке інформування і є обов'язком суду з метою забезпечення судом рівності учасників в контексті обізнаності про хід справи та свої права щодо подальшої стадії судового розгляду.

Висновки. З системного аналізу діючого законодавства, доктрини та судової практики, зазначимо, якщо на етапі відкриття провадження принцип рівності існує як статична декларація, то на стадії підготовки він переходить у динамічну фазу. На цьому етапі, остаточно визначаються з предметом позову та позовними вимогами, складом учасників процесу, подаються всі подальші заяви по суті справи після позову, витребуваються всі необхідні докази. Суддя не просто констатує рівність прав, а активно діє для усунення будь-якого фактичного перекосу, що є специфікою самого адміністративного процесу на відміну від інших процесуальних галузей. Таким чином, стадія підготовки є етапом процесуальної корекції: тут суд через витребування доказів та уточнення вимог «вирівнює» сторони в засобах реалізації прав та доказах, готуючи їх до змагання в основному засіданні за наявності такого та до розгляду справи по суті.

З огляду на постійний розвиток суспільних відносин, воєнний стан та нові категорії справ, завантаженість судів, активну роботу електронного судочинства – завжди є потреба у законодавчих новачках, зокрема, щодо переходу суду з спрощеного до загального позовного провадження, права учасника на апеляційне оскарження ухвали суду про відмову у стягненні штрафу за невиконання вимог суду про витребування доказів (є забезпечить реальну рівність у засобах впливу на недобросовісну сторону та відповідатиме конституційному принципу рівності усіх учасників перед законом і судом), а також щодо активної роботи суддів в контексті забезпечення принципу рівності учасників, доступу до правосуддя та дотримання процесуальних строків розгляду справ. Отже, дане дослідження слугує науково-теоретичною та практичною основою для вдосконалення процесуальних механізмів КАС України, які гарантують реалізацію принципу рівності як життєздатного механізму матеріальної справедливості, а не лише формальної процедури, що є критично важливим для збереження справедливого балансу між приватним та публічним інтересом в умовах сучасних викликів.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.
2. Дрохін Ю. А. Розгляд справ в адміністративному судочинстві за правилами спрощеного позовного провадження. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 31 (70). №4. 2020. С.122–127. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/22.pdf.
3. Ухвала Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 12.08.2025 року по справі №160/17200/25. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129474512>.
4. Ухвала Львівського окружного адміністративного суду від 23.02.2024 по справі №380/18340/23. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117215056>.
5. Лавренова О.І. Підготовче засідання як основний етап стадії підготовчого провадження в адміністративній справі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 6. С. 134–136. URL: http://lsej.org.ua/6_2020/34.pdf.
6. Ухвала Львівського окружного адміністративного суду від 06.08.2025 року у справі №380/9496/25. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129358090>.
7. Ухвала Львівського окружного адміністративного суду від 12.10.2025 року у справі №380/9496/25. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130929403>.
8. Рішення Конституційного Суду України від 01.03.2023 року № 2-р(П)/2023 у справі № 3-27/2022(54/22). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-23#n115> (дата звернення: 30.11.2025).
9. Картузова І. О. Підготовче провадження в адміністративному судовому процесі. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. №11. С. 268–279. URL: <http://apdp.in.ua/v35/60.pdf>.

Kulia V. Features of the implementation of the principle of equality of all participants of the administrative process before the law and the court at the stage of preparing a case for trial

Abstract. This article provides a thorough analysis of the implementation of the fundamental principle of equality of all participants in administrative proceedings before the law and the court during the stage of case preparation for trial. The study examines the main provisions of the principle of equality, the concept and essence of the stages of the administrative process, and the transformation of this principle from a static foundation established at the commencement of proceedings into a dynamic phase of practical assurance of the parties' rights.

The article discloses the theoretical and legal foundations of the preparatory stage in administrative justice; in particular, a clear distinction is made between the concepts of the “case preparation stage” and “preparatory proceedings.” It defines the role and functions of the judge at this stage, which consist of the final determination of the subject matter of the dispute, the composition of the participants, and the completeness of the evidence base. Special attention is paid to the interrelationship between the principle of the active role of the court and the principle of equality, where the court's initiative in requesting evidence is viewed not as a violation of parity, but as a necessary tool for overcoming information asymmetry and achieving substantive justice.

Based on the analysis of current judicial practice, acute problems in the implementation of the principle of equality are identified, including those arising under martial law. Specifically, these include the negative impact of “insignificance filters” and the transformation of simplified proceedings into a “procedural trap” that limits the possibilities for oral advocacy and leads to the violation of trial deadlines. The study highlights instances of procedural abuse and shortcomings in the mechanism of procedural coercion for failure to comply with court requests for the production of evidence.

Based on the research, it is concluded that a transition from a formal to a substantive understanding of equality at the case preparation stage is necessary. Specific ways to improve the Code of Administrative Court Procedure (of Ukraine) are proposed, including: supplementing Part 5 of Article 257 regarding the clear regulation of the transition from simplified to general proceedings and establishing strict deadlines for such actions to prevent abuse; and amending Article 149 to introduce the right of participants to appeal a court ruling refusing to impose a fine for failure to comply with requirements for the provision of evidence, which will ensure real equality in the means of influencing a bad-faith party.

Key words: principles of administrative process, principle of equality, principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court, stages of administrative proceedings, stage of preparation of the case for trial.

